

haat nogen Brug for en faadan Opgjørelse, og det forekommer mig, at til den Brug, det ærede Medlem har gjort deraf, nemlig til at modsætte sig yderligere Anlæg af Statsjernbaner, ere de tilnærmelsesvis rigtige Tal, som det ærede Medlem selv er kommen til, fuldstændig tilstrækkelige, dertil behøves ikke nogen saadan absolut Nødtægtighed i Kroner og Drer, som en fuldstændig nødtægtig Bogføring vilde kunne give. Dette maatte altsaa være mit Forsvar eller min Undskyldning lige overfor det ærede Medlem for, at jeg ganske vist ikke har tilveiebragt nogen saadan fuldstændig nødtægtig Opgjørelse over, hvad samtlige Statsjernbaneanlæg kunne siges at staa Staten i. Det ærede Medlems Grundbetragtning deler jeg ikke; jeg har ofte langt hyppigere, end jeg kunde ønske det, haat Anledning til at gjøre mine fra det ærede Medlems meget afvigende Anskuelser i saa Henseende gjældende, eller til i alt Fald at forsøge paa at gjøre dem gjældende. Det staa for mig saaledes, at, dersom man i Virkeligheden vilde gjennemføre, hvad det ærede Medlem har angivet som det Rigtige, at man ikke skrider til et Jernbaneanlæg, førend man har Bished for, eller i alt Fald føler sig forvisset om, at dette Anlæg vil fuldt betale sig, det vil sige, at det enten strax vil forrente sin Kapital, eller, for saa vidt det ikke gjør det, at det saa ved den senere høiere Forrentning vil dække Labet i Dieblicket — dersom man kun skulde skride til Jernbaneanlæg under denne Forudsætning, saa vilde der ikke kunne være Tale om overhovedet at anlægge Statsjernbaner, thi disse i og for sig fordelagtige Entrepriser maatte man jo antage, at Private vilde faste sig over. Man vilde ikke engang kunne forsvare at hjælpe de Private til saadanne Anlæg enten med direkte eller indirekte Tilskud af Statskassen, thi hvad enten Statskassen bringer Offer under den ene Form eller under den anden, et Offer bliver det dog i ethvert Tilfælde. Vil man altsaa holde fast ved det Princip, at der ikke bør anlægges Jernbaner, førend de kunne betale sig, saa mener jeg, at vi vilde komme forholdsvis let udover det Hele, thi saa vilde hele Statens Virksomhed eller Medvirken dertil jo komme til at indskrænke sig, naturligtvis foruden en tilbørlig Kontrol, dertil, at man ved Expropriationsstilladelser overhovedet gjorde det muligt at anlægge en Jernbanelinie. Det vilde iøvrigt give et ret inuovrigt Resultat, dersom et civiliseret Samsfund vilde sætte sig paa det Punkt ikke at skride frem ved nogen Statsforanstaltning, førend en saadan umiddelbart kunde betale sig. Jeg gad nok vide, hvor langt vi, inden vi endog begynde at tænke paa at kjøre paa Jernbaner, vare komne ude i Landet med nogenlunde farbare Landeveie, dersom Landeveiene først skulde være anlagte, naar Bompengene kunde betale dem. Jeg gad nok vide, hvorledes det vilde se ud med Havnearlæg, Tilflugtssteder for Skibe, dersom Havnen først skulde være anlagte, naar Havne-

pengene kunde betale dem, eller hvorledes det vilde se ud med andre Foranstaltninger ogsaa i Søfartens Interesse, som f. Ex. Fyr, naar disse først skulde anlægges, for saa vidt Priske- og Fyrpenge kunde betale Renter af og naturligtvis ogsaa amortisere Kapitalen; thi de ere jo ikke evigvarende, det have vi i og for sig Erfaring for. Jeg gad altsaa nok vide, hvorledes det vilde staa til med disse Forhold. Jeg tror, at man kan gaa en lang, lang Række af nyttige Statsforanstaltninger igjennem og, naar man vil anlægge det Maal, som det ærede Medlem vil anlægge paa Jernbaner, komme til det Resultat: Liden er endnu ikke kommen til at begynde derpaa, med andre Ord, at man vilde finde sig i en sørgelig halvivilletet Tilstand, for ikke at udtale noget værre Ord, dersom dette Maal var anlagt ogsaa i Fortiden ligeoverfor Forslag om Foranstaltninger, der ere nyttige og frugtbringende for Samsfundet i det Hele. Jeg nærer ingen Tvivl om, at Jernbaneanlægene staa fuldt i Klasse med disse og mangfoldige andre Anlæg, som enten umiddelbart foranstattes eller stottes af Staten, og det forekommer mig at være en ganske overordentlig snever Betragtning kun at ville se Fordelen ved et Jernbaneanlæg i den umiddelbare Forrentning, som kan indvindes gennem Trafikken paa dem. Jeg gaar ikke saa vidt som den ærede Ordfører, der, som det forekommer mig, egentlig nærmest helbede til, at Befordringen paa Banerne af Personer og Gods skulde ske om ikke ganske frit, saa dog paa saa lempelige Villkaar, at man maatte være fuldt tilfreds med blot at faae de direkte Omkostninger med Befordringen dækkede.

Andrø: Det er mig ikke noget Nyt eller Overrassende, at den meget ærede Ordfører og den høitærede Finantsminister have med Hensyn til Jernbaneanlægs Betydning en fra min afvigende Anskuelse. Det er mig bekendt, at vore Anskuelser ere saa afvigende, at ethvert Forsøg paa i den Henseende at komme til nogen Overensstemmelse vilde være fuldstændig frugtesløst; og jeg skal derfor ikke heller yttre et eneste Ord, som skulde stille sig et saa besynderligt Formaal. Naar jeg alligevel tager Ordet, er det nærmest med Hensyn til et Par andre Bemærkninger, jeg finder mig foranlediget til at gjøre. Den høitærede Finantsminister begynde med en meget bestemt Erklæring om, at mine Beregninger vare urigtige. Derved rørte den høitærede Finantsminister mig paa et ømt Punkt. Man kan i mange Henseender gjøre Indvendinger mod mig; men med Hensyn til Beregninger taaler jeg i Grunden nødig saadanne Indvendinger. Da den ærede Finantsminister kom til nærmere at skulle forsøge paa Bevise for sin Paastand, forekom det mig ogsaa, at det gif temmelig tarveligt med dem. Den ærede Finantsminister tillod sig da strax en, — man kalder det, jeg beider om Tilladelse til at bruge Ordet, — Tilflugelse, det er et logisk Ud-